

639.

1357

1865.

Nr. 639.

Ma = rahwa

K a l e n d e r

ehf

L ä h t = r a m a t

1865

aasta peale, pärrast

J e s u s s e K r i s t u s s e

jündimist.

Sel aastal on 365 päwa.

Pernus,

trükkitud ja müa W. Bormi jures.

Märkide selletaminne.

noor ku. Desimenne werand.

täis ku. Wiimne werand.

P. Pühha. p. pääw ja pärrast.

h. hommiko. l. louna.

ö. öhto ja öse. enne.

Soulo ja Bastla-päwa wahhet on 7 nädalat
4 päwa.

Von der Censur gestattet, jedoch nur in den Ostseegouvernements abzugeben.

Dorpat, den 12. August 1864.

Nr. 91.

Mönne sündusse mällestus ja arm.

Mailma lomisest	5814
Jesanda Jesusse Kristusse sündimisest	1865
Tarto-linna allustamisest	835
Mil ristiusst Lihwlandi-male tulli	674
Tallinna-linna allustamisest	646
Berno-linna allustamisest	610
Büsfirohho leidmisest	523
Ramato trüffitunsti leidmisest	425
Lutterusse õige usso ülleswõtmisest	348
Wannast katkoaiast	208
Surest näljast Lihwlandi- ja Gestimaal	170
Peterburri-linna allustamisest	162
Leisest katkoaiast	155
Mil meie ma Wennerigi wallitsusse alla sai	155
Tarto sure koli eht akademi asutamisest	63
Mil usi rõugid hakkati pannema	62
Kui Prantsus Musto tulli ja tedda Wennerigist wäl- jaleti	53
Gesti-ma tallorahwa priits lastmisest	48
Meie Keisri herra Aleksandre sündimisest	47
Lihwlandi-ma tallorahwa priits lastmisest	46
Ue kiriko-seadusse järrel Jummalatenistus	31
Meie armolinne Keiser Aleksander wallitsemas	11
Mil wimane suur hinge-kirjotus olli	7
Wenne-ma rahwa priits lastmisest	4

Kristusse ümberleiamisest. Luf. 2, 21.

1 Rede	Näri-pääw.	Uita Summal!
2 Laup.	Abel	Pilmes.

Josepi pöggemiseest. Matt. 2, 13.

3 Pühhap.	P. p. Näri p.	Annab
4 Esmasp.	Enof	lund.
5 Teisip.	Set	
6 Kesknädd.	3 Kunn. Pühh.	Kärre
7 Neljap.	Rein	
8 Rede	Erart	☉ 4, 13' h.
9 Laup.	Kaspar	fülm.

Jesüs 12 aastat wana. Luf. 2, 41.

10 Pühhap.	1. P. p. 3 K. P.	Paawli p.
11 Esmasp.	Hugo	Selge
12 Teisip.	Reinolt	ja
13 Kesknädd.	Katso	kange
14 Neljap.	Pällo	
15 Rede	Weliks	☉ 11, 17' el.
16 Laup.	Madli	fülm.

Bulmad Kana liinas. Joann. 2, 1.

17 Pühhap.	2. P. p. 3 K. P.	Tönnisse p.
------------	------------------	-------------

18 Esmasp.	Saaf	Külm
19 Teisip.	Sara	annab
20 Kesknädd.	Wab. Seb.	taggasi.
21 Neljap.	Nedo	☉ 2, 45' ö.
22 Rede	Wintsend	Annab
23 Laup.	Lala	

Bealikkust Kapernaumas. Matt. 8, 1.

24 Pühhap.	3. P. p. 3 K. P.	rohkeste
25 Esmasp.	Paawli ümb.	lund.
26 Teisip.	Hans	Selge
27 Kesknädd.	Netta	taemas.
28 Neljap.	Karel	☉ 6, 3' ö.
29 Rede	Samuel	Kärre
30 Laup.	Ludolw	

Töteggiaist winamäel. Matt. 20, 1.

31 Pühhap.	9. P. e. Kr. ii. P.	fülm.
------------	---------------------	-------

10mal Januaril touseb päike kello 8, 11 minuti, ja läh-häb loja kello 3, 49 minuti. Pääw on 7 ja ö 17 tundi piit.

1 Esmasp.	Pirit	Pehme
2 Teisip.	Küünla pääw	ilm.
3 Kesknädd.	Hanna	
4 Neljap.	Mai	Lund.
5 Rede	Agata	
6 Laup.	Tora	☉ 11, 14' ö.

Seme langeb mitmesuguse ma peale. Luf. 8, 4.

7 Pühhap.	8. P. e. Kr. ü. P.	Selge.
8 Esmasp.	Salomon	
9 Teisip.	Polli	Tulene.
10 Kesknädd.	Edo	
11 Neljap.	Rosa	Sulla
12 Rede	Karolina	
13 Laup.	Pegnina	☉ 9, 39' ö.

Kristusse kannatamisest. Luf. 18, 31.

14 Pühhap.	7. P. e. Kr. ü. P.	ilm.
15 Esmasp.	Tina	
16 Teisip.	Wastla pääw	Wihma.

17 Kesknädd.	Tuhka pääw	Dormine
18 Neljap.	Anton	ja
19 Rede	Susanna	
20 Laup.	Alon	☉ 1, 55' p.l.

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1.

21 Pühhap.	1. P. paastus	tuislab.
22 Esmasp.	Peetre pääw	
23 Teisip.	Mina	Annab
24 Kesknädd.	Palwe pääw	rohkeste
25 Neljap.	Madise pääw	
26 Rede	Schwim	lund.
27 Laup.	Nestor	
	Klaudius	

Kananea-ma naesest. Matt. 15, 21.

28 Pühhap.	2. P. paastus	☉ 12, 18' l.
------------	---------------	--------------

10mal Webruaril touseb päite kello 7, ja lähkab loja kello 5. Pääw on 10 ja ö 14 tundi pütt.

1 Esmasp.	Udo	Selge
2 Teisip.	Lowisa	ja
3 Keisnâdd.	Kadde	külm.
4 Neljap.	Adrian	Tormised
5 Rede	Bridrif	ilmad.
6 Laup.	Kotwrid	

Kristus aiab kurja waimo wälja. Lut. 11, 14.		
7 Pühhap.	3. P. paastus	Lund.
8 Esmasp.	Pöri pääw	☾ 2, 13' p.l.
9 Teisip.	Prudentius	Pilwes.
10 Keisnâdd.	Mif	Külm
11 Neljap.	Kaupo	annab
12 Rede	Kregor	taggasi.
13 Laup.	Ernst	

Kristus jõdab 5000 meest. Joann. 6, 1.

14 Pühhap.	4. P. paastus	Heitlikud
15 Esmasp.	Lagus	☾ 7, 4' h.
16 Teisip.	Kaabriel	ilmad.
17 Keisnâdd.	Truto	Pilwes

18 Neljap.	Anno	ja
19 Rede	Jossep	
20 Laup.	Mila	tuisfab.

Jesust wiisatakse kinwidega. Joann. 8, 46.

21 Pühhap.	5. P. paastus	Heitlik.
22 Esmasp.	Kawael	☾ 2, 55' h.
23 Teisip.	Tiits	Säeb
24 Keisnâdd.	Koort	
25 Neljap.	Paasto Mar. p.	wihma
26 Rede	Manuel	
27 Laup.	Kustaw	faddama.

Kristusse jisselõitmisest. Matt. 21, 1.

28 Pühhap.	6. P. paastus	Selge
29 Esmasp.	Wane	
30 Teisip.	Uad	☾ 6, 4' h.
31 Keisnâdd.	Tetel	taewas.

Smal Martsil touseb päike kello 6, ja lähäb loja kello 6. Pääw on 12 ja ö 12 tundi pikk.

1 Neljap.	Suur Neljap.	Karjal. p.
2 Rede	Suur Rede	Selge
3 Laup.	Werdinand	ja külm.

Kristusse ülestouzmissest. Mart. 16, 1.

4 Pühhap.	1. Ülest. P.	Tulene
5 Esmasp.	2. Ülest. P.	ja
6 Teisip.	Kõlestin	© 12, 56' ö.
7 Kesknädd.	Aron	annab
8 Neljap.	Maalken	wihma.
9 Rede	Laus	
10 Laup.	Leo	

Kinnipandud ukfist. Joann. 20, 19.

11 Pühhap.	1. P. p. üll. P.	Selge
12 Esmasp.	Julius	
13 Teisip.	Juf	© 3, 50' p.l.
14 Kesknädd.	Künni pääw	ja foe.
15 Neljap.	Lemet	
16 Rede	Karin	Heitlikud

17 Laup.	Rudolw	ilmad.
----------	--------	--------

Seast karjatsest. Joann. 10, 11.

18 Pühhap.	2. P. p. üll. P.	Willo
19 Esmasp.	Maia	
20 Teisip.	Pärt	© 5, 41' ö.
21 Kesknädd.	Siim	ja
22 Neljap.	Kajus	
23 Rede	Jürri pääw	
24 Laup.	Albert	annab

Üritesse aia pärrast. Joann. 16, 16.

25 Pühhap.	3. P. p. üll. P.	wihma.
26 Esmasp.	Toots	Selge
27 Teisip.	Uddo	
28 Kesknädd.	Wabo	© 10, 1' ö.
29 Neljap.	Raimund	
30 Rede	Erast	ja foe.

10mal Aprillil touseb päite kello 4, 39 minuti, ja lähäb loja kello 7, 21 minuti. Pääw on 15 ja ö 9 tundi pilt.

1 Laup. | Wolbri p. | Kaunis foe.

Kristusse ärraminneisest. Joann. 16, 5.

2 Pühhap.	4. P. p. üll. P.	8. kulli nädal.	Wihmane.
3 Esmasp.	+ leidm. p.		
4 Teisip.	Tio		⊙ 8, 16' h.
5 Kesknädd.	Kottart		
6 Neljap.	Nero		Selge
7 Rede	Setta		
8 Laup.	Laas		taewas.

Üigest pallumisest. Joann. 16, 23.

9 Pühhap.	5. P. p. üll. P.	7. kulli nädal.	Pilwes
10 Esmasp.	Kert		ja
11 Teisip.	Wiktor		annab
12 Kesknädd.	Tidrik		
13 Neljap.	Suur risti p.		⊙ 12, 26' ö.
14 Rede	Wiitso		
15 Laup.	Kristjan		wihma.

Rõmustajast. Joann. 15, 26.

16 Pühhap. | 6. P. p. üll. P. | Selge

17 Esmasp.	Dkse	6. kulli nädal.	taewas
18 Teisip.	Erif		ja kuim.
19 Kesknädd.	Wilip		
20 Neljap.	Pil		⊙ 9, 58' e. l.
21 Rede	Trino		
22 Laup.	Mili		ilm.

Pühast Waimust. Joann. 14, 23.

23 Pühhap.	1. Suiste P.	5. kulli nädal.	Willo
24 Esmasp.	2. Suiste P.		tuul.
25 Teisip.	Urbanus		
26 Kesknädd.	Eduard		Wihma.
27 Neljap.	Peet		
28 Rede	Willem		⊙ 11, 47 e. l.
29 Laup.	Mats		Selge

Jesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1.

30 Pühhap.	3 aino Jum. P.	4. k. n.	ja foe.
31 Esmasp.	Nelli		

10mal Mail touseb päike kello 3, 36 minuti, ja lähäb
loja kello 8, 24 minuti. Päaw on 17 ja 5 7 tundi pitt.

1 Teisip.	Glo	4. kulli nädal.	Kaunis
2 Kesknädd.	Merta		palla.
3 Neljap.	Liso		☉ 1, 30' l.
4 Rede	Bridrika		Mürriſtab.
5 Laup.	Poniwafius		

Rittast mehheſt ja Laatharuſſeſt. Lut. 16, 19.

6 Pühhap.	1. P.p. 3a. J. P.	3. kulli nädal.	Tulene.
7 Eſmaſp.	Lukretſia		Annab
8 Teisip.	Medardus		wihma.
9 Kesknädd.	Pittlem pääw		
10 Neljap.	Blawius		☉ 9, 34' e. l.
11 Rede	Peep		Heitlik.
12 Laup.	Aulika		

Sureſt õhto ſõmaaiast. Lut. 14, 16.

13 Pühhap.	2. P.p. 3a. J. P.	2. kulli nädal.	Pilwes
14 Eſmaſp.	Letlow		ja
15 Teisip.	Wiit		annab
16 Kesknädd.	Juſtina		

17 Neljap.	Kriſti	2. kulli n.	wihma.
18 Rede	Homer		
19 Laup.	Tints		☉ 3, 17' h.

Urrakaddunud lambaſt. Lut. 15, 1.

20 Pühhap.	3. P.p. 3a. J. P.	1. kulli nädal.	Willo
21 Eſmaſp.	Kael		tuul.
22 Teisip.	Tiit		Annab
23 Kesknädd.	Ukſel		mürriſ-
24 Neljap.	Jani pääw		☉ 10, 3' ö.
25 Rede	Wio		
26 Laup.	Seremias		

Olge armoliſſed. Lut. 6, 36.

27 Pühhap.	4. P.p. 3a. J. P.		tamiſe
28 Eſmaſp.	Joſua		wihma.
29 Teisip.	Peter Pauli p.		
30 Kesknädd.	Pilla		

9mal Junil touſeb päite kello 3, 7 minuti, ja lähkäh
loja kello 8, 53 minuti. Pääw on 18 tundi 28 minuti ja
ö 5 tundi 32 minuti pitt.

1 Neljap.	Seobald	Pilves.
2 Rede	Heina Maria p.	
3 Laup.	Kornelius	Ⓒ 6, 3' p. l.

Rohkest kalla-sagist. Luf. 5, 1.

4 Pühhap.	5. P. p. 3 a. J. P.	Mürriſtab.
5 Esmasp.	Anſelm	
6 Teiſip.	Hektor	Selge
7 Keſknádd.	Demetrius	
8 Neljap.	Kilian	taemas.
9 Rede	Annikaſ	
10 Laup.	7 wenna pääw	Ⓒ 8, 6' ö.

Wariferide õigusſeſt. Matt. 5, 20.

11 Pühhap.	6. P. p. 3 a. J. P.	Pilves.
12 Esmasp.	Hindrik	
13 Teiſip.	Marreti pääw	Heitlik
14 Keſknádd.	Ponawent	
15 Neljap.	Apoſtl. lahk.	ilm.
16 Rede	Larrats	
17 Laup.	Aleksius	Selged

4000 mehhe ſöötmiſſeſt. Mart. 8, 1.

18 Pühhap.	7. P. p. 3 a. J. P.	Ⓒ 8, 45' ö.
19 Esmasp.	Kabbe	
20 Teiſip.	Elias	ja
21 Keſknádd.	Daniel	ſojad
22 Neljap.	Maria Magd.	ilmad.
23 Rede	Kirſti	
24 Laup.	Kriſtina	Saeab

Walle-prophetideſt. Matt. 7, 15.

25 Pühhap.	8. P. p. 3 a. J. P.	uddu
26 Esmasp.	Jakobi pääw	
27 Teiſip.	Anna	Ⓒ 7, 6' h.
28 Keſknádd.	Marta	wihma.
29 Neljap.	Plato	Niiſke
30 Rede	Olewi pääw	
31 Laup.	Enn	ja
	Erm	tulene.

10mal Julil touſeb päite kello 3, 35 minuti, ja lähhäb
loja kello 8, 25 minuti. Pääw on 17 ja ö 7 tundi pift.

Ülletohtusest maia-piddajast. Luf. 16, 1.

1 Pühhap.	9. P. p. 3 a. J. P.	11, 19' ö.
2 Esmasp.	Hannibal	Willo
3 Teisip.	August	tuul.
4 Kesknädd.	Mia	Pilwes.
5 Neljap.	Olo	Selged
6 Kede	Eugenius	
7 Laup.	Tönno	

Jerusalemma ärrarikkumissest. Luf. 19, 41.

8 Pühhap.	10. P. p. 3 a. J. P.	8, 52' h.
9 Esmasp.	Romanus	ja
10 Teisip.	Lauritse pääw	fojad
11 Kesknädd.	Olga	ilmad.
12 Neljap.	Klara	
13 Kede	Madde	
14 Laup.	Eusebius	

Wariserist ja tõlnerist. Luf. 18, 9.

15 Pühhap.	11. P. p. 3 a. J. P.	Heitlik
16 Esmasp.	Küll Maria p.	
	Isak	

17 Teisip.	Willibald	1, 23' p.l.
18 Kesknädd.	Leno	ilm.
19 Neljap.	Sebald	Parras
20 Kede	Pernart	foe.
21 Laup.	Rut	

Kurdist ja teletumast. Mark. 7, 31.

22 Pühhap.	12. P. p. 3 a. J. P.	Wihma
23 Esmasp.	Sakarias	
24 Teisip.	Pertli pääw	3, 28' p.l.
25 Kesknädd.	Ludwik	ja
26 Neljap.	Natalie	willo.
27 Kede	Seppart	
28 Laup.	Kusti	Tormised

Breestrist ja Samaria-mehhest. Luf. 10, 23.

29 Pühhap.	13. P. p. 3 a. J. P.	Joann. h.
30 Esmasp.	Aleksander	ilmad.
31 Teisip.	Rebekka	6, 34' h.

10mal Augustil touseb päike kello 4, 39 minuti, ja läh-häb loja kello 7, 21 minuti. Pääw on 14 tundi 42 mi-nuti ja ö 9 tundi 18 minuti piff.

1 Kesknaäd.	Egidius	Pilmes
2 Neljap.	Lisa	ja
3 Rede	Mango	
4 Laup.	Mal	wagga.

Kümnest piddalitöbbisest. Lut. 17, 11.

5 Pühhap.	14. P.p. 3a. J. P.	Parras
6 Esmašp.	Magnus	foe.
7 Teisip.	Regina	
8 Kesknaäd.	Maria jünd. p.	12, 22' ö.
9 Neljap.	Pruno	Taemas
10 Rede	Lina	lausa
11 Laup.	Pöri pääw	

Mammonast. Matt. 6, 24.

12 Pühhap.	15. P.p. 3a. J. P.	pilmes
13 Esmašp.	Amatus	ja
14 Teisip.	Risti üllend.	annab
15 Kesknaäd.	Nikodemus	
16 Neljap.	Lena	4, 23' h.
17 Rede	Tõns	

18 Laup.	Titus	wihma.
----------	-------	--------

Naini-liina furnust. Lut. 7, 11.

19 Pühhap.	16. P.p. 3a. J. P.	Eulene
20 Esmašp.	Zana	ja
21 Teisip.	Matteusje pääw	willo.
22 Kesknaäd.	Morits	12, 8' ö.
23 Neljap.	Hosea	
24 Rede	Joann. sam.	
25 Laup.	Kleopas	Pilmes.

Wee-többisest. Lut. 14, 1.

26 Pühhap.	17. P.p. 3a. J. P.	Wagga.
27 Esmašp.	Joann. öpp.	Willud
28 Teisip.	Adolw	
29 Kesknaäd.	Wentsel	
30 Neljap.	Mihkle pääw	4, 48' p.l.
	Hironimus	ööd.

11mal Septembril touseb päife tello 6, ja lähkäh loja tello 6. Pääw on 12 ja ö 12 tundi pitt.

1 Rede.	Wolmer	Selge
2 Laup.	Prants	

Suremaft kääst. Matt. 22, 34.

3 Pühhap.	18. P.p. 3 a. J. P.	Leikusse P.
4 Esmasp.	Prantsiskus	taewaš.
5 Teisip.	Amalie	Annab
6 Keßknädd.	Wides	6, 4' ö.
7 Neljap.	Uwil	wihma.
8 Rede	Samel	
9 Laup.	Pridrik	

Alwatud innimessest. Matt. 9, 1.

10 Pühhap.	19. P.p. 3 a. J. P.	Ennamiste
11 Esmasp.	Purfart	pilweš
12 Teisip.	Walwrid	ja
13 Keßknädd.	Angelus	willo.
14 Neljap.	Willemine	5, 26' ö.
15 Rede	Hedwig	Wihma.
16 Laup.	Tekla	

Pulma ridešt. Matt. 22, 1.

17 Pühhap.	20. P.p. 3 a. J. P.	Heitlik.
------------	---------------------	----------

18 Esmasp.	Luka pääw	Tormine,
19 Teisip.	Ello	willo ja
20 Keßknädd.	Wendelin	9, 40' e. l.
21 Neljap.	Urfel	niiške
22 Rede	Kel	
23 Laup.	Sewerin	

Runninga-mehhe poešt. Joann. 4, 47.

24 Pühhap.	21. P.p. 3 a. J. P.	Lutter. P.
25 Esmasp.	Krispin	ilm.
26 Teisip.	Amandus	Säeb
27 Keßknädd.	Kapitolin	külmale
28 Neljap.	Simon	7, 22' h.
29 Rede	Elts	minnema.
30 Laup.	Abſalon	

Kawwalast fullaſešt. Matt. 18, 23.

31 Pühhap.	22. P.p. 3 a. J. P.	Lund.
------------	---------------------	-------

10mal Oktobril touſeb päike tello 7, 15 minuti, ja läh-
häh loja tello 4, 45 minuti. Pääw on 9 ja ö 15 tundi
pitt.

1 Esmasp.	Pühhade pääw	Pilwes
2 Teisip.	Hingede pääw	
3 Keisnäd.	Atko	ja
4 Neljap.	Otto	tormine.
5 Reede	Lotta	
6 Laup.	Lenard	12, 37' t.

Kohto rahhast. Matt. 22, 15.

7 Pühhap.	23. P.p. 3 a. J. P.	Külm.
8 Esmasp.	Brits	
9 Teisip.	Teodor	Wihma.
10 Keisnäd.	Martin Lutter	
11 Neljap.	Martin piiskop.	Saeab
12 Reede	Jonas	
13 Laup.	Arfadius	raitsa-

Jairi tütreist. Matt. 9, 18.

14 Pühhap.	24. P.p. 3 a. J. P.	4, 35' h.
15 Esmasp.	Leopold	fast.
16 Teisip.	Ukse	Pilwes.

17 Keisnäd.	Ottomar	Heitlik
18 Neljap.	Sokrates	ilm.
19 Reede	Liisbet	
20 Laup.	Amos	8, 21' ö.

Hirmsast ärrakautamissest. Matt. 24, 18.

21 Pühhap.	25. P.p. 3 a. J. P.	Surnute P.
22 Esmasp.	Pastian	Tulene
23 Teisip.	Klement	ja
24 Keisnäd.	Josias	wihma.
25 Neljap.	Kadrina p.	
26 Reede	Konrad	
27 Laup.	Jesaias	Pilwes.

Kristusse fiske söitmisest. Matt. 21, 1.

28 Pühhap.	1. Kr. tull. P.	1, 50' ö.
29 Esmasp.	Ewart	
30 Teisip.	Andressje pääw	Selge.

10mal Novembril touseb päike kello 8, 35 minuti, ja lähkäh loja kello 3, 25 minuti. Pääw on 7 ja ö 17 tundi piff.

1 Kesknaäd.	Arent	Pilwes
2 Neljap.	Kandidus	ja
3 Rede	Kola	ja
4 Laup.	Parbo	tulene.

Viimse päwa tähtedest. Luf. 21, 25.

5 Pühhap.	2. Kr. tull. P.	Külmetab
6 Esmasp.	Niggola pääw	6, 22' h.
7 Teisip.	Maunus	piisut.
8 Kesknaäd.	Maria sam. p.	Pilwes
9 Neljap.	Lühhem pääw	ja
10 Rede	Judit	ja
11 Laup.	Woldemar	uddune

Joannes wangi tornis. Matt. 11, 2.

12 Pühhap.	3. Kr. tull. P.	ilm.
13 Esmasp.	Luutsia	2, 8' p. l.
14 Teisip.	Nikasius	Pörab
15 Kesknaäd.	Joanna	ja
16 Neljap.	Alwina	fulla
17 Rede	Hinno	

18 Laup.	Kristohw	pole.
----------	----------	-------

Joannesse tunnistus. Joann. 1, 19.

19 Pühhap.	4. Kr. tull. P.	Pilwes.
20 Esmasp.	Abram	8, 24' h.
21 Teisip.	Toma pääw	Säeb
22 Kesknaäd.	Peata	ja
23 Neljap.	Tohwer	ja
24 Rede	Adam. Ewa	ja
25 Laup.	1. Jonlo P.	külmetama.

Simeon ja Anna. Luf. 2, 33.

26 Pühhap.	2. Jonlo P.	Selge
27 Esmasp.	W. Joann.	11, 13' ö.
28 Teisip.	Süta laste p.	ja
29 Kesknaäd.	Noa	pehme
30 Neljap.	Tawet	ilm.
31 Rede	Silvester	

9mal Detsembril tõuseb päite kello 9, 14 minuti, ja we-
reb kello 2, 46 minuti. Pääw on 5 tundi 32 minuti ja
ö 18 tundi 28 minuti pikk.

Päwa- ja ku-warjutamissed.

Sel aastal on kaks päwa- ja kaks ku-warjutamist, kellest mollemad ku-warjutamissed meie maal nähtawad on.

1. ku-warjutaminne on 30. Märtsil hommiko; lähhab agga pea pärrast hakkatust mahha.

2. ku-warjutaminne hakkab 22. Septembril õse kello 11, 16 minuti ja lõppeb 23. Septembril hommiko kello 1, 18 minuti.

Krono-pühhad.

mis ue kirriko seadusse järrele ka Ma kirrikutteš tullemad piddada.

1. Kūunla-ku 19. päwal. Meie sure Keisri Aleksander Nikolajewitsi wallitusse hakkatusse pääw.

2. Jūrri-ku 17. päwal. Meie sure Keisri ja keige Wenne-rigi wallitseja Aleksander Nikolajewitsi sündimisse pääw.

3. Heina-ka 22. päwal. Meie sure Keisri proua Maria Aleksandrowna nimme p.

4. Heina-ku 27. päwal. Meie sure Keisri proua Maria Aleksandrowna sündimisse p.

5. Leikusse-ku 26. päwal. Meie sure Keisri herra ja temma Abbikasa kronimisse pääw.

6. Leikusse-ku 30. päwal. Meie sure Keisri herra Aleksander Nikolajewitsi nimme p.

7. Mikhle-ku 8. päwal. Tsesarewitsi Suurwürsti Nikolai Aleksandrowitsi, Wennerigi aujärje pärris pärria sündimisse pääw.

8. Joulou-ku 6. päwal. Tsesarewitsi Suurwürsti Nikolai Aleksandrowitsi, Wennerigi aujärje pärris pärria nimme pääw.

Neidsinnatsid krono-pühhi petakse nenda kui Paasto jutlusse päiwi.

Üllemawallitseja suggufelts.

Aleksander II. keige Wenne-rigi wallitseja ja Keiser, ja ka Pola-ma kuningas j. n. e., sündinud 17. Aprillil 1818.

Maria Aleksandrowna, Keisri proua, sündinud 27. Julil 1824.

Nende lapsed: 1) Tsesarewits, suurwürst

ja aujärje pärria Nikolai Aleksandro-
wits; sünd. 8. Septbr. 1843. 2) Suur-
würst Aleksander Aleksandrowits; sünd.
26. Webruaril 1845. 3) Suurwürst Wla-
dimir Aleksandrowits; sünd. 10. Aprillil
1847. 4) Suurwürst Aleksei Aleksan-
drowits; sünd. 2. Januaril 1850. 5)
Suurwürsti Printsess Maria Aleksan-
drowna; sünd. 5. Oktbr. 1853. 6) Suur-
würst Sergei Aleksandrowits; sünd. 29.
Aprillil 1857. 7) Suurwürst Paul Alek-
sandrowits; sünd. 21. Septembril 1860.

Keisri wennad:

1) Suurwürst Konstantin Nikolajewits;
sünd. 9. Septembril 1827.

Temma praua Aleksandra Iosepowna;
sünd. 8. Julil 1830.

Nende lapsed: 1) Nikolai Konstanti-
nowits; sünd. 2. Webruaril 1850. 2)
Olga Konstantinowna; sünd. 22. Au-
gustil 1851. 3) Wera Konstantinow-
na; sünd. 4. Webruaril 1854. 4) Kon-

stantin Konstantinowits; sünd. 10.
Augustil 1858. 5) Dmitri Konstan-
tinowits; sündin. 1. Junil 1860. 6)
Wjatscheslaw Konstantinowits; sünd.
1. Julil 1862.

2) Suurwürst Nikolai Nikolajewits; sünd.
27. Julil 1831.

Temma proua: Aleksandra Petrowna;
sünd. 21. Mail 1838.

Nende poeg: Nikolai Nikolajewits;
sünd. 6. Nowembril 1856.

3) Suurwürst Mihail Nikolajewits; sünd.
13. Oktobril 1832.

Temma proua Olga Weodorowna; sünd.
8. Septembril 1839.

Nende lapsed: 1) Nikolai Mihailo-
wits; sünd. 14. Aprillil 1859. 2) Ana-
stasia Mihailowna; sündin. 16. Julil
1860. 3) Mihael Mihailowits; sünd.
4. Oktobril 1861. 4) Georgi Mihai-
lowits; sünd. 11. Augustil 1863.

Keisri õed:

1) Suurwürsti Printsess Maria Nikola-

Jewna, Leichtenbergi Printsi Maksimilianilest-proua; sünd. 6. Augustil 1819.

Temma lapsed: 1) Maria Maksimilianowna; sünd. 4. Oktobril 1841. 2) Nikolai Maksimilianowits; sünd. 23. Julil 1843. 3) Eugenia Maksimilianowna; sündin. 20. Martsil 1845. 4) Eugen Maksimilianowits; sünd. 27. Januaril 1847. 5) Sergei Maksimilianowits; sünd. 8. Detsembril 1849. 6) Georg Maksimilianowits; sünd. 17. Webruaril 1852.

2) Suurwürsti Printses Olga Nikolajewna, Würtembergi Printsi Karel Wridriik Aleksandre proua; sünd. 30. Aug. 1822. Helena Pawlowna, Würtembergi Printses, Suurwürost Mihail Pawlowitsi lest proua; sünd. 28. Detsembril 1806.

Temma tüttar: Katarina Mihailowna, Meklenburri-Strelitsi Hertfogi Georg August Ernst Adolw Karl Ludwigi proua; sünd. 16. Augustil 1827.

Teadaandmine,

mil ramato-postid tullemad ja lähhamad.

Igga Resknäddal ja Laupäaw tullemad postid ja towad ramatuid iggast Ma jausst, lähhamad ka neilsammal päiwil jälle ärra.

Rahha kirjad ja muud hinna wäriksed asjad, mis Riia, Tartu, Moskwa ja keige Wenema sisse lähhamad, woetakse Teisipäaw ja Kede pärrast lounat kello 4—6 wasto, ja muud kirjad Resknäddal ja Laupäaw enne lounat kello 8—10 ja Neljapäaw enne lounat kello 8—11 wasto.

Rahha kirjad ja muud hinna wäriksed asjad, mis Kuresare, Tallinna ja Peterburgi pole lähwad, kui ka ühhel hobil muud kirjad, sawad Resknäddala ja Laupäaw enne lounat kello 8—2 ja ka muud kirjad mis Tallinna ja Peterburgi lähwad, Esmapäaw enne lounat kello 8—11 wastowoetud.

Ramatud, mis keige Wenne riki lähhamad, makswad 10 koppikad hõbbemat lodi pealt.

Eada päime näitus.

N ä r i = f u ,

7mal Orgital 2 päwa. 10. Haapsalus 2 p.
17. Kollowerres, Länemaal, 2 p. 26. Keb-
laste-mois., linna laat, 2 p. 27. Rakwerre-
liinn. 2 p. Raplas 3. Redel pärr. Nari.

R ü ü n l a = f u ,

2sel Paldisiis 2 päaw. Walfas ja Willandis
saksa laat, mollemad 8 päwa. 3. Paide-liin-
nas. 12. Kurrešfare-liinnas, saksa laat, 10
päwa. Lihholas, Esmaspä enne Wastlapäwa.
Audrus, Rede enne Wastlap. Willandis, näd-
dal pärrast Suurt Keljapäwa.

S u r r i = f u ,

10. ja 11. Werro liinnas kauba laat.

S e h h e = f u ,

9mal Rabbinaš.

S a n i = f u ,

11mal Wönno-liinnas 7 p. 16. Rakwerre-
liinn. 2 p. 20. Rigas 3 naddal., ja Tallin-
nas, saksa laat, 2 nadd. 22. Willandi-liinn.

24. Walga- ja Wörro-liinn. 20. Paide-liinn.
29. Tarto-liinn. ja Tarwaste-moisas.

S e i n a = f u ,

2sel Karksi-mois. 20. Pernus, saksa laat 3
naddalat, ja Rigas, willa laat, 3 päwa. 26.
Wolmri-liinnas.

S e i f u s s e = f u ,

10mal Lemsi-liinn. Moisekaste-mois. Wör-
ro-maal, ja Walga-liinnas. 15. Helme-moi-
sas. 24. Kosse- ja Kosi-mois., Wirro-maal.
27. Ue-moisas, Willandi-maal. 29. Killingi-
moisas. 30. Kaantso-moisas.

M i h f l e = f u ,

2sel Abja-moisas. 4. Rabbina-mois. 6. Ta-
keperri-mois., Helmekihh. 9. Udseli, Rastna-
Purtniko-, Rduge-mois. ja Tarto-liinn. 10.
Mönniste-moisas, Eldre-moisas ja Paide-
liinn. Patkulla-mois. 13. Pörawerre-mois.
14. Antso-mois., Ue-mois. ja Haapsalo-liinn.
15. Kurrešfare-liinnas. Koorte-, Pöltsama-
ja Gallatsi-mois. 17. Kirrepil, Tartomaal.
18. Audro-mois. 20. Wendra-mois. 21.
Paltiskis, Senno-mois. ja Wolmeri-liinnas.

24. Tõhwiß, Vihhola-, Willandi- ja Wõrro-
liinn. 26. Tallinnas 3 p. 29. Mihkli kirriko
jures. Reblašte- ja Keila-moisas. Walga-,
Rakwerre-, Tartu- ja Wastse-liinn. Pernus,
Esmasp. ja Teisip. enne Mihkli p. Tõeleht-
mes, Harjomaal naddal pärr. Mihklit. Rap-
las, 1. Redel pärr. Mihklit.

W i n a = k u ,

1. Kurreßfare-liinnas. 2. Wäste-mois. 4. Kal-
lowerres, Länemaal. 5. Råbbinas ja Uuwinur-
mes, Põhhuso külla jures 2 p. 6. Tarmäste-
mois. 9. Lemsi-liinn. 9. ja 10. Tali wabriko
jures. 10. Råo-mois. 15. Lustiwerre- ja Wes-
ki-mois. 16. Wõnno-liinn. 23. Wolmeri-liinn.

T a l w e = k u ,

8. mal Paide-liinnas, linna laat, 2 p. 10.
Mustwe-küllas, Walga- ja Wõrro-liinnas. 15.
Wiggalas, Länemaal, linna laat, 2 p.

S o u l o = k u ,

5. mal Põrawerre moisas, linna laat. 5. Råbbi-
nas. Märjamal, 3. Kristusse tullemisse pühh.
Pernus, Esmaspä ja Teisipä enne Soulo.

Ue aasta laul.

Wijil: Kes Jummalat ni lasset tehha.

Nüüd jälle muutwad aasta aead
Oh Jummal! Sinno armo wäes,
Kül Sa meid ka sel aastal hoiad,
Keik waimus on jo Sinno kääs,
Ja tahhad olla abbimees,
Ni ellus, kui ka surma sees.

Sa iggawenne ello poja!
Oh anna meile helded aad,
Lass' päike anda omma soja
Ja wihma pilwed kasta maad,
Sel uel aastal jälle ta,
Siis kidade Sind lõpmatta.

Uus aasta on nüüd jälle tulnud
Ja kindlaks jääb So pühha wiis,
Mis algmisest on enne olnud,
Se wõttab olla jälle siis:

Et meile armust toito lood,
Mis maast ja merrest ette tood.

Dh tanna ilma otsa rahwas
Se eest, mis helde Soja teind,
Ja olle walmis! palwel' wahwas,
Ja on so pãwad ette nãind:
Nããd allati Ja armo wiit,
Ei tea, mill' sind kutsub siit!

Keik lihha ellab ommad aead,
Mis mullast lodud, mullaks saab,
Kui lõppewad siin ellopãwad,
Siis keik mailm jo mahha jããb:
Surm nidab aastast aastani,
Ni algmisest, kui otsani.

Dh ärra jätta murret mahha,
Et ello kũl on lũhhike,
Sest holetus on siis pahha
Ja kibbe, nãlja ello te!
Ja mõtle et sind armoga
Dn Summal pannud ellama.

So Udamast ja Ewast sadik
Dn nãhtud hool ja holetus,

Kes warras, wallelik ja jodik,
Sel õsaks hãdda, õnnetus:
Kes õigust teeb, kũl Summal teab
Ja sedda ommaks lapses peab!

Kui waesed lapsed, lessed naesed
Siin ilma ellus õhkawad,
Kui kurwad, mahhajãetud waesed
So jure palwes ruttawad,
Kel polle isõa, emma, meest —
Dh seisa hãddas nende eest!

Sa lodud seadust pea õlles
Ja anna armsad õllemad,
Kes rahwast peab rahho sũlles
Ja kaitsewad keik allamad:
Dh wõtta keiki õppeta
Ja wiha mehhed leppida!

Ni kaua, kui siis ello annad,
Nũud meie lotus kindlaks jããb,
Et Sinna armust murret kannad,
Mis meie film ka ärranããb
Nũud se ue aasta sees,
Mis jãlle tulleb meile ees.

Kallamees.

Rootsima ranna lähedal on üks wähhikene saar merre sees, nimmega „Hiddensai“, mis 2 pennifoormat pif ja üks pool pennifoormat lai on. Põhja poolne ma on mägine, lõuna poolt maddal ja paiguti liwane.

Põhja pool, mägise ma peal, seisab üks wanna floostrikülla, se keige surem ellanikkude paif selle sare peal, kus üks wanna loss ja kirik ka seiswad. Selle wanna lossi müride sees ellab iggal aeal selle sare rahwa tallitaja ehk kohtomees, kes omma ammeti ja nimme polest nendasamma suur on, kui keik teised kallamehed.

Mitte kaugel sealt, seisab põhja pole minnes, üks teine wähhikenne külla „Kreiben“, kelle ellanikkud üksikult siin ja seal ellawad ja seks küllaks loetakse.

Nende kallameeste urtsikutte hulgas elas üks lesknaene lianimmega „Läsen“, kellel muud ei olnud, kui faks poega ja nattukenne kartuhwli maad omma maea ümber. Mollemad

poead ollid hooldsad kallamehed ja murretsesid omma tõ ja waewa läbbi, et neil leiwast ega muust pudust polnud; ja se maea omma latfiga olli selle leske naese pärris omma. Temma wannem poeg Martin, kes 27 aastat wana, agga arru polest nattuke tuhmi, nago olleks alles 12 aastane piisikenne olnud; no rem poeg Prido olli terrawa waimo ja illusa näoga priike mees; keige kalla puudmise ja merre reisi peal wägga harjunud.

Prido olli hilja aea eest 24 aastaseks ja nenda ka täie ealisseks sanud ja olli kui perremees maeas, agga nüüd pudus temmal ka üks hea perrenaene, et maea ellaminne olleks keik täielinne. Sõulo õhto tulli kätte ja Prido panni ennast kennaeste ridesse et kosja minna.

Subba temma õnnis isä olli omma ello aeges külla kohtomehhega läbbi rätinud ja nende mõlematte sowiminne selle polest ühte lainud, et nende lapsed, kui täie ealisseks saanud, pari piddid minnema. Subba maast madalast olli ka kohtomehhe tütre ja Prido wahel, ilma süta kokkohoidminne ja kokkond-

minne nähha, et teine teise wästo head ollid. Agga Prido isä olli ärrasurnud ja sesamma kohtomees Prido emma eestkostjaks sanud. Nüüd olli ässi weel kindlam ja said saggeda minne kofko. Ka teadis keik sare rahwas sedda, mis kaupa Prido isä ja kohtomees omma laste polest jubba ammugi ollid teinud.

Kord küsis Prido, pärrast omma isä surma, kas kohtomees omma sõnna peab ja omma tütre Kristina temmale abikasaks annab? Selle peale on kohtomees kostnud, et ta ni kaua peab otama, kunni temma tüttar täie ealisfeks saab.

Nüüd ollid mõllemad täie ealisfeds ja Prido emma olli sowinud, et temma umbes Sõulo õhto piddi kofja minnema. Prido olli nüüd udes rides ja emma südda hüppas rõmo pärrast, temma priike poea pärrast, sowis süddamest head õnne ja nenda läks Prido ärra.

Se tee, küllast läbbi lossi jure, ei olnud kaugel; lotusfeds ja sowimisfeds andsid temma jalgele jõudo, et pea senna sai ja tuppä astus. Kui wägga kohkus Prido, kui ta tuppä

astus ja seal üht suurt wõeraspiddo näggi ollewad. Wiin ja õllut seifid laua peal, kaks wõerast meest istusid laua äres, kellest teine seal ümberkaudo jo mitto korda olli nähtud ja rahwa suus kõnne lihus, et temma kohtomehe tütre Kristina järrele kofib; agga Prido ei pannud sedda tähelegi, temma arwas ikka, et üks laewakaptein — nisuggune olli teine neist wõerast — kallamehhe tüttart ial ommale naeseks ei wõtta; agga kui ta tedda nüüd Kristina kõrwas näggi istuwad ja libistawad, jooksis külm wärristus üle temma kehha ja hakkas jubba sest asjast kaksipiddi mõtlema.

Prido katsus ennast nenda hoida, et need temma ehmatusest arwo ei piddand sama ja andis julge healega terwist. Terwis woeti külm wästo, agga pool kohkund ja waewaliste. Prido pallus andeks, et temma ehk mitte õigel aeal polle tulnud. Wanna kohtomees arwas: „Se ei te ühtegi, mo poeg; üks mees ennam ehk wähem laua äres, seks on rumi küllalt; üle üldeš tahtsin jubba isse sinno järrele sata,

sest tänna on Kristina kihlamiisse pääw, kus sinna ka nende rõmukš napso woid jua."

Prido jõi walgeks, kui lubbi seina peal ja temma filmad lendasid senna ja tenna, egga woinud Kristina peale lahke filmaga wadata. Kaptein wahtis kurja kulmo ja wihhase näoga Prido peale ja olleks tedda ma alla sowinud. Prido agga ei pannud tedda tähhelegi, waid küsis maddala healega kohtomehhe käest nenda: „Eks sa ammo omma tüttart mulle ei lubbanud, agga kuidas on luggu nüüd?"

„Tühhi paljas!" kostis kohtomees, „egga sa ommetige ni juhm olle, sedda uskuma, et ma omma tütre ühhe kallamehhele naeseks annan?"

Prido südda läks pehmeks ja põris ennast Kristina pole ja hüdis: „Armas Kristina! kuidas arwad sa sedda? Kuidas ollid meie mõtted ja ettewõtmisjed lapsest sadik?"

„Kule Prido!" hüdis kapten Ulrich, „mis se temp tähhendab, mis sinna siin teed? Eks sa ei näe, et sa siin ülle arro olled, otse kui wies rattas wanfre al?"

Prido ei pannud tedda tähhelegi, waid põris ennast kohtomehhe pole ja ütles: „Kule armas kohtomees! igga auus mees peab omma sõnna, agga sinna polle ommal mitte pidanud!" Nenda põris ta ennast ümber ja läks uksest wälja.

Nüüd woime küll arwata, mis sagguse süddame walloga ta jälle koeo hakkas minnema ja mis arru ta omma wanna emma ja wenna koeo wiis. Emma nuttis kibbedaste, sest ta olli Kristinat ammo jubba kui omma last armastanud ja Kristina tedda kui emmeks piddanud. Kohtomees olli rikkas ja ei tahtnud siis ennam isse kallameeste arrust olla, egga omma tüttart ka kallamehhele anda ja käis senni tütre peale, kunni ta pididi lubbama kapteini prouaks minna.

Prido wõttis ommad ued rided seljast ja panni wannad kallamehhe rided selga; käskis wenda wõrgud walmis panna ja temmaga merrele tulla, et seal meelt jahhutada.

Emma kohkus ja kelas tedda, agga Prido südda olli wägga kurb, mis ei woinud koodo

rahho leida. S' olli k'ul kaunis pimme ja tuul kange, misp'arrast emma ka keige ennam wasto seisis, agga Prido ütles: „Kui wend Martin ei tahha kasa tulla, siis jägo ta koeo ja minna lähhan üksi!“ Agga Martin h'udis nago monni laps: „minna tahhan, minna tahhan liggi tulla!“ ja nenda l'aksid mollemad ärra. Emma jäi aino üksi tuppä istuma ja sedda mödaläinud asja järrele mõtlema.

Kui nored mehhed randa said ja padi sisse l'ukkasid, olli jo diete pimme ja tuul puhhus kaunis waljuste; sellep'arrast k'askis Prido, et Martin pididi monned kiwwid raskusfeks sisse wõtma, kunni ta isse wörka k'ohendas. Martin t'östis kui meletu üht suurt halli kiwwi, mis ta ei tahtnud kuidagi pati sada. Prido h'udis: „Lasse se olla, se on sulle liig raske, seal on jo teisi wähhemaid k'ullalt!“

„Ei polle,“ k'ostis Martin ähkides ja t'östis selle sure kiwwi padi parda peale ja l'askis tedda alla padi p'ohja peale werida, mis l'abbi mõnned tükid k'uljest ärra p'örrusid.

Ma ei olleks ial uskunud, mommises Pri-

do isseenneses, et Martin ni tuggew on! Keik on agga kaddum mailma peal, isfige kiwwid laggunewad ja ei seisa iggaweste; nenda on keik meie ello. Kui keik walmis olli pistsid merresse.

Kalla-saak olli wähhel, sest tuul olli kange ja Prido esimenne ehmat'us olli ka jubba j'atunud, ta wõt'is nouks, male minna, sest nad ollid jubba pennikoorm maad, maalt emal.

Ma pole s'oudes, näggid korräga k'oh'tomehhe maea p'öllewad. „Tullek'ahjo!“ h'üüdsid mollemad ja Prido ütles: „S'ouame ruttu, ehk jouame weel appi!“

Kuida r'akisid, nenda teggid. Mollemad s'oudsid tuggewaste ja said pea kaldasse ning jooksid k'ohhe senna kus k'ahjo olli; agga kui senna ollid sanud, olli aeg jubba hiljaks j'atunud, sest maea olli mahha p'öllenud; agga aitasid ommetige teisi maeasid tulle eest hoida. Hommiko pole said tulle n'ikaugele k'ustatud, et k'augemale minnemist ennam polnud karta. M'üüd esmalt sai Prido aega k'oh'tomeest ja temma perre-last järrele k'usfida ja wadata.

Ta leidis neid sure kurvastuuse sees. Koh-
tomees, kes eila ni rikkas ja uhke olli, olli
täna temmast palju kehvam ja se keige keh-
vam selle sare rahwa seas. Keif temma suur
rahha ja warra olli tuhhas sanud, mis peale
ta ni uhke olli olnud.

Koh tomees karjus sure healega: „Kus on
minno suur rahha, mis ma kaua aega sure
waewaga ollen kofkorkorjanud? Keif on lainud!”

Rapten tahtis ammo jubba teada, kas tem-
ma rahha koddoo, woi kussagil kaswude peal
pidi ollema. Kui arro sai, et rahha keif
koddoo olnud, wõttis ommale abbi ja lastis
keif paigad kuma tuhha sees läbbi kaewada
ja otsida, agga laegas ja rahha ollid põllenud
ja ärrasullanud. Kui Raptern näggi, et keif
tõ ja otsiminne asjata ollid ja et rahha ene-
nam lota ei olnud, astus koftomehhe ette ja
ütles: „Minna tahtsin agga uhhe rikka kalla-
mehhe tütre ommale abbikasaks wõtta, agga
mitte kehawat, mis se mind aitab: rahha on
ennam wäärt kui innimenne.” Ta kui ta
sedda sai üttelnud, põris omma selga, läks

randa üht pati ürima, kes tedda sealt pididi
ärrawima.

Pridrif kulis ja näggi keif sedda luggu,
agga ta ei tahtnud se kord ommast asjast üh-
tegi räkida, waid mõllemad wennad läksid jälle
randa omma padi jure, et sedda omma pär-
ris saddamasse wia. Kui senna ollid sanud,
istus Prido padi pengi peale mahha ja mõt-
les omma asja järrele.

Selle aea sees hakkas Martin pati kiwwi-
dest tühhendama. Korraga hüdis Prido: „Is-
sand Jummal! näen ma öiete, ärra wiiska
sedda kiwwi mitte merresse — eks sa näe,
mis sinno kätte wahhel on? Se on üks kal-
list suggu kiwwi! — kallis pärnsteini kiwwi!
Martin, mo wend! se suur hal kiwwi, mis
peal meie mitto sadda korda olleme istunud,
on kallis kiwwi!”

Martin watas kord kiwwi, kord wenna ja
kord jälle nende tükkide peale, mis kiwwi kül-
jest ollid ärra kuffunud, ka temma tundi
nüüd, mis kiwwi se olli.

Prido rõõm olli ütlema suur ja hūdis sure healega: „Waat se on Jõulo rõõm! se on rõõm!“ ja kuida temma ees teggi, nenda teggi Martin ka. „Martin, mo wend!“ hūdis Prido, tännast pāwast sadi ei olle sul ennam tarwis kalso pūda: panne radile mast pūsti ja tõmba purjud ülesse ning purjutama otse Strahlsunti. Hurrah! müüd olleme isse pari tunni pārrast kapten, — ommetige olgo, sest rāgime pārrast.“

Kuida Prido rõmo pārrast, nego kitse tal, eddasi ja taggasi hūppas, nenda hūppas Martin jārrele; mast olli pea pūsti ja purjud peal, monne tunni pārrast ollid jubba Strahlsundi saddamas. Siit ruttas Prido kohhe liina.

Uhhe piisukekse padiga ollid nemmad tulnud ja uhhe sure laewaga, mis weel talli koteris ei olnud, lāksid Strahlsundi saddamast wälja. Sedda laewa olli Prido uhhe rikka kaupmehhe kāest ennesele selle sure kiwī eest wahhetanud, ommale 6 madrust palkanud, sedda laewa ārawima; isse olli temma nüüd laewa kapten. Esimesse pūhha õhtul olli

Prido laewaga omma sare randas ja heitis antro sisse.

Selle aea sees olli emma tullise hādda sees lõssi jure tulnud ja omma lapsi otsinud ning sealt kuulda sanud, et nemmad kōl tullesahjo ael seal olnud, agga kēgi ei teadnud neist suremat teadust anda; sest nad ollid nago ma alla waunud ja monni mees arwas jubba, et Prido ehk selle maea olli põllema pannud ja nüüd kōhto hirmo eest ārapõggenenud. Seal nāhti korraga üht suurt laewa saddama pole tullemad, kuhhu kēik sare rahwas randa wāsto lāksid. Mitte kaua pārrast sedda tulli Prido male ja leidis omma wanna emma ja kōhtomehhe kēige perrega, teiste hulkas ollemad. Lūhhidelt rākis temma omma õnne ja sedda luggo kēikide kuuldes, kuida temma nüüd laewakapteniks sanud. Wimaiks pōris ennast kōhtomehhe ja temma tūtρε pole ja ütles: „Kas ma ollen nüüd ka ni paljo wāart teie silmas ja süddames, kui se kapten Ulrich, kes teid mahha jāttis? mis ja kuida temma teinud, on teil teada, mis mõtlete teie, mis minna

nüüd teen, ma ollen jo nüüd ka kapten?"
Koh tomees tõstis habbet ja Kristina lõi sil-
mad mahha.

"Ei ma tea", kostis koh tomees.

"Ma tahhan teile õelda", kostis Prido,
"ma tahhan wimast korda teile rääkida, agga
siis mitte ial ennam sest asjast. Et teie mol-
lemad, isä ja tütar, ollete ülekohhut minno
wasto teinud, mis mind süddamest kurwastas;
nüüd agga tahhan ma selle kehwa kallamehhe
tütre järrele kossida, kuida se uhke kapten
Ulrich tedda nimmetas ja küsfin ilma milita-
mata, kui üks mees: kas sa annad omma
tütre mulle naeseks?"

Koh tomees, kelle südda kahhele korrale rõh-
hutud olli, tundis wallo ommas süddames,
et ta Pridut esmalt olli ärrapõlganud ja al-
wemaks piddanud, kui sedda wõderast kapteni,
kes mitte temma tütar, waid rahha kossis.
Selle wasto olli nüüd Prido tuhat kord tõs-
ssem mees. Koh tomees ei sanud halledusse
põrrast sõnna suust, waid lõi kääga Prido pole
ja ütles: "Summala nimmel!" Nüüd põris

Prido Kristine pole, andis kää temma kätte ja
Kristine langes temma rinna peale ja ütles
nuttes: "Prido anna mulle andeks!"

"Subba on keif andeks antud", kostis Pri-
do, "ja nüüd tahhame tänna ennast kohhe kih-
lada. Teie keif, kes siin ollete, ollete meie
kutsutud wõderad."

Nüüd peti kaks päwa sõma ja joma aega,
kus muido ilma süta lusti ja rõmo peti. Sest
põwast sadik hakkas Prido õn ja Summala
õnnistus olli temma maeas ellawalt nääha.
Prido weddas omma laewaga kaupä liinade
wahhel ja tenis paljo rahha, ellas omma
armsa abikasaga õnnelikkus abbiello ja mol-
lemad wannemad näggid ommad laste lapsed
süre süddame rõmoga.

Kül Summalal on kerge asä
Ja temma teeb ka saggedast,
Et se, kel hästi káinud kássi,
Saab waeseks sandiks ussinast;
Sesamma Summal awmitab,
Et waene pea rikaks saab.

Messilastest.

Siin ja seal on sedda kaebtust kuulda, et monne perremehhe jures messilasfed jubba monda aastad, mitte ennam ei siggine egga warra ei korja, kui enne, mis lābbi neist siis ka ennam sedda kasso polle kui enne.

Et se kōl ūhhest polest tōssi on, ei woi kegi walleks aeada; agga se on ka tōssi, et perremehhed isse monne asja polest nattuke hōletumad on. Nemmahtwad kōl met ja wahha ja sedda ka rohkeste sada, agga ei tahha ennast suggugi nende pārrast kullutada. Kui tohhiksin kōsida: Kui palju on neid lindude piddajaid, kellel se ramat „Pōllomehhe ait“ maeas on, et omma liino aeda, liino puud ja muud asjad selle jārrele teaks tehha ja nende ūlle nattuke walwada? Ma woin ūsna julgeste monnest dōlda, mis mo omma film on nāinud, et mitto meest agga ebbausso kōmbedega ūmber kōiwad ja tōssist õppetust ei tahha naljalt uskuda. Tuhtub temmal monnes asjas wiggaduš ja temmal ra-

matut ei olle, siis peab solapuhhuja aitama, mis paljo ennam maksab kui ramat olleks maksnud, mis temmale ello aeaseks nduandjaks ja juhatajaks olleks. On jo mitto meest õnne andjate lābbi kahjo sanud ja neile weel pealegi heaste maksnud, et ommast ilma jaid.

Selle ramato sees „Pōllomehhe ait“ saab ostja 37 õppetust messilastest ūksi, peale selle weel 83 teist ja nenda ūhtekokko 120 õppetust, mis igga maea ja ellamisse mees wahhest tarwitab. Kellel ūhtegi ei olle, sellel ei olle ka keddagi tarwis; agga kes tahhab ellada, se peab ka ello tarwidusse eest murret piddama. Petjaid on paljo mailmas, agga nende lābbi abbi sada, on iggal aeal walle, sest wallel on ikka lūhhikesed jāljed.

Se on ūks waene luggu, et ebbausk, mis 600 aasta eest meie ma pagganatel olli, nūūd weel ristirahwa seas ligub, kellel ni palju hāid õppetusi on. Allati tullewad mitmed sesuggused piisufesed ja sured ramatud wālja; ūllemad mawannemad kandwad kolide eest hoolt, mis enne mitte nenda polnud. Kui rahwas

nüüd moistaffid tännolikkud feige nende asjade
ja wannematte wasto olla, siis olleks rahwa
ommal sest suur kasso ja wannematel hea meel.
Postimees toob igga naddala udist, mis
siin ja seal mailma peal sünnib ja puab om-
malt poolt mõnda õppetust rahwa filmade ette
panna, agga paljufs neid on, kes tedda lug-
gewad? õppetuste pudust polle meie aal en-
nam, sedda ei moi kegi kaebada.

Nüüd pallume weel süddamest:
Meid aitko Jummal iggawest,
Et woime rõõmsa melega
Keik tännalikult ellada.

Kes on mailmas tännamatta,
Se on ni kui ellamatta
Teiste seas; kui kuinud pu,
Paljas nahk ja paljas lu!
Sest et ta ei sedda tea,
Mis on pahha, mis on hea:
Õppi norelt kirja tundma,
Wäestele ka abbi andma,
Siis sind aitab Jummal teal,

Siin ja seal mailma peal:
Kül sa saad siis rohkest rahha,
Kui sul palju met ja wahha,
Paljo heino, palju wilja,
Mis sa korjad warra, hilja
Taewa Issa armo läbbi,
Ebbaust sul olgo — hääbi!

Kuida lehmad pima andwad.

Perrenaesed kaebawad wägga saggedaste selle
ülle, et lehmad kassinaсте pima andwad, agga
unnustawad seal jures ärra, et wanna sõnna
ütleb: „Lehm lüpsab suust.“ Olgo lehm suur
ehk wäike, ei ta anna muido pima, kui sa
temmale ta surusse mõda ka rohkeste süa ei
anna. Se ei anna lomale ammogi weel mitte
rammo, kui sa temmale aastas üks ehk kaks
ford jahho annad ja muido keik se talwe läbbi
külma wee ja õlgega peab rahhul ollema. Kes
lehmale aasta läbbi, igga päaw üks toop jah-
ho annab ja kus sant karjasma, sui läbbi igga
õhto nattoke wärsket rohhto ette wiiskab, näab

pea ärra, et üks piisufene tallo lehm igga pääw omma 10 ja ennam topi pima annab.

Poegib lehm, siis anna eesimesed päwad 3 toop liinnase jahho ja muud haggana purro soja weega, ja pärrast kaera- ja odra-jahho, siis annab lehm rohkeste pima.

Kui wassikas 3 ehk 4 nädalat al imneb, siis ei anna se lehm eddespidi mitte nenda paljo pima kui siis, kui ta agga ühhe nädala al immenud; isseärranis sandi söma jures.

Sedda juhtub ka, et monni lehm ka suust ei lüpsa, se on, et jahhud temmale surest ei mdeo ja se tulleb sest, et lehm wassikalt wae-
fel wifil kaswatud.

Kes häid lehmi tahhab sada, se peab jubba wassika eest hoolt kandma. Kui wassikas 4, weel parrem 6 nädalat, rödska pima sanud, siis woib jubba mahhakoritud pima ja kaera ehk odra jahho leent anda, ja wimakse paljast sui wilja jahho leent ja peniksib heino, kunni ta aastaseks saab.

Need kes omma wassikad kohhe jahho weega ni kaua jootwad, kui nad lautas on ja siis

koplite ehk heinamade peale lassewad, palja rohho ja wihma wee warrale jätwad, nende wassikate pead kaswawad üksi, agga kerre jäeb keige sui läbbi nenda sureks kui ta sündides olli. Misuggusest lomast ei tulle pima andjat lehma, sest temma pima soned ei kaswa wälja, waid jäwad penikeseks kui juukse karmad.

Mis sest paljo pikka jutto,
Wotta, anna jahho rutto,
Et so lomad aegsast kandwad
Rohkest pima, wõid andwad.

Loida wassikast ja wanna,
Se tõeks wanna sõnna:
Lehm siis lüpsab pima suust,
Kui ta rammus lihhas, luust.

Sutto jätud.

Hina rikis on se seadus, et kui kegi teisele rahha laenab ja wõlglane sedda ei tahha ehk ei jõua maksa, siis ei tohi rahha andja kaebada. Kaebab temma, siis saab temma kep-

pidega jalla tallade alla nuhheldud, sellepärast, et temma teisele rahha andnud, mis läbbi laenaja moib laisaks ehk lakko-koeraks minna. Tggamees peab seal ennesele sedda tenima, mis temma tarwitab, agga mitte teise kotti peal uhkeste ellama.

Maks on selge.

Tubba ammo aea eest saatsid kohtomehhed üht wallameest walla pea-rahhaga linna. Rahha wia, kes sureste linnas polle käinud ja sepärrast ka linna asjust ja kohto seadustest ühtegi ei teadnud. Kui linna wärrawa wahhele sai, tulli üks mees, saksa rided selgas, temma wasto. Mees tõmbas mütsi mahha, terretas allandlikkult ja küsis: „Kas teie se pearahha wastowõtja olete?“

Saks kostis: „Ollen jah! Kas rahha keif käes?“ „Käes kü!“ kostis mees ja andis sedda saksa kätte. Saks lugges rahha üle ja kaskis meest minna, üteldes: „Sinna olled selge.“

Mees, kellel muud asja linna polnud, põris jalla pealt koeo pole taggasi, sai koeo ja ütles: „Rahha on selge.“

Kaks kuud läksid möda, siis tulli korraga kohtust kirri, et rahha alles wõlgo. Keif walarahwas kargasid mehhe peale ja küsisid, kelle kätte temma rahha olli maksnud. Mees olli selle peale kõwra, et temma rahha wastowõtja ennese kätte olli annud ja tahtis selle peale wanduda.

Ei aitnud seal mu nõu, kui wald piddi ue rahha jälle maksuma ja pealegi trahwi weel jure; mees otsis küll rahha wastowõtjat, agga ei leidnud, sepärrast piddi sedda rahha isfi walle taggasi maksuma.

Ollen ma se, woi ei olle?

Hans sõitis üksford hobbuse wanfrega linna, agga et te peal liig paljo olli wina wõtnud, uinus ta wanfre peale maggama. Kabakad ollid tee peal wasto tulnud, temma hobbuse eest ärra wõtnud ja sellega omma teed läinud.

Kui Hans üksford ülesärkas ja filmi nühes näggi, et hobbune kaddund olli, hüdis ta: „Helde Summal! ollen ma Hans, moi ei olle? Kui ma Hans ollen, siis ollen hobbuse kautanud. Kui ma agga Hans ei olle, siis ollen selle wankre leidnud.“

Üksford waidles üks mees ja ütles: „Mitte üks ainus naesterahwas ei moi taewa sada.“ Kui temma käest küsiti, mil wiisil tahhab ta sedda tõeks tehha, siis kostis temma: „Joannesse ilmutamisse ramatus 8. peatükis seisab luggeda: „„Waike aasi sai taewas liggi pool tundi““, ni kaua ei moi ükski naesterahwas wait olla.“

„Kuida aeg noppeste ärra lähháb“, ütles Turri omma naesele. „Mis sa arwad Eiso, meie piisukenne Tomas on jubba kahhe aastane — kuida se aeg ruttu ärralähháb!“

„Eks sa tea Turri, kuidas se tulleb? Aeg lähháb seläbbi ruttem eddasi, et auro-laewad ja wankrid ruttu eddasi lähwad, mis aega

rutto lähhendamad. Kus sa enne ku aega piddid sõitma, seal saad nüüd kahhe päwaga läbbi. Nenda ruttab aeg.“

Üks pumeister, kes surremas olli, ütles omma nutja naesele: „Minno armas Marri! kui ma surren, siis wotta meie Jakob ennesele jälle mehheks, sest temma on wahwa mees ja oskab hästi tööd tehha.“

„Oh! ei! mo armas mees“, kostis Marri, „ma ollen isfi sedda ka jubba ammogi mõtelnud.“

Saks küsis: „Kule laps, ütle mulle, kust olled sinna need kennad hiilgawad juuksed saanud?“ — „Se on selgeste teada“, ütles Eno, „minno isä olli üks forbi süddamega mees.“

W e n d.

Üks lihunik, nimmega Wend, panni omma koerale ühe koddanikko nimme, sedda ta filma ees ei sallinud. Se andis siis rahwale palju naerda, kui lihunik omma waenlase

wašto tulles koera temma nimme järrel hū-
dis, ja koddaniſ láſs iggaford ſinniſeſ nago
jõhwikaſ. Uhhel páwal párris ta wihhaga,
et lihhuniſ omma koerale teiſt nimme pan-
neſ. „Summal hoidko“, koſtiſ Wend rah-
huliſkult, „piddage ommale ka úſs koer ja
húúde tedda minno párraſt Wennakaſ.“

Mees tunneb omma nimme.

Úſs haige mees, kelle naene dues teiſtega
lobbiſeſ, kulis tedda mitto kord táie ſuga neid
ſõnna: „juhm“, „rummal“, nimmetawad.
„Edeſt“, útleſ ta iſſeennefeſ, „minno Kadri
armaſtab mind ennam kui ma mõtleſin: jubba
ta ráigib jálle minnuſt.“

Kuida náinud meie ſilm,
Menda láhháb ka ſe ilm
Uel aáſtal eddaſi;
Monneſ aſjaſ — taggaſi;
Agga keſ ſe wašto woib:
Surri jookſeb, jánneſ káib.

